

EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 2000. október 30.
SEC(2000) 1832

MEMORANDUM

az egész életen át tartó tanulásról

(A BIZOTTSÁG MUNKATÁRSAI ÁLTAL KÉSZÍTETT MUNKAANYAG)

Tartalomjegyzék

1.	BEVEZETŐ.....	3
2.	AZ EGÉSZ ÉLETEN ÁT TARTÓ TANULÁS – ELÉRKEZETT A CSELEKVÉS IDEJE... 5	
3.	A POLGÁR-BARÁT EURÓPA MEGTEREMTÉSE AZ EGÉSZ ÉLETEN ÁT TARTÓ TANULÁS RÉVÉN.....	8
	3.1. A TUDÁS TÁRSADALMA: A VÁLTÁS ERŐPRÓBÁJA.....	8
	3.2. AZ EGÉSZ ÉLETEN ÁT TARTÓ TANULÁS EGY MEGSZAKÍTÁS NÉLKÜLI FOLYAMAT... ..	8
	3.3. EGYÜTTMUNKÁLKODÁS AZ EGÉSZ ÉLETEN ÁT TARTÓ TANULÁS GYAKORLATI MEGVALÓSÍTÁSÁÉRT.....	11
4.	LÉPÉSEK AZ EGÉSZ ÉLETEN ÁT TARTÓ TANULÁS TERÉN: HAT KULCSFONTOSSÁGÚ ÜZENET.....	12
	4.1. AZ ELSŐ KULCSFONTOSSÁGÚ ÜZENET: ÚJ ISMERETEK ÉS KÉSZSÉGEK BIZTOSÍTÁSA MINDENKI SZÁMÁRA.....	12
	4.2. A MÁSODIK KULCSFONTOSSÁGÚ ÜZENET: TÖBB BEFEKTETÉST AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK TERÜLETÉN.....	13
	4.3. A HARMADIK KULCSFONTOSSÁGÚ ÜZENET: INNOVÁCIÓ AZ OKTATÁSBAN ÉS A TANULÁSBAN.....	15
	4.4. A NEGYEDIK KULCSFONTOSSÁGÚ ÜZENET: A TANULÁS ÉRTÉKELÉSE.....	17
	4.5. AZ ÖTÖDIK KULCSFONTOSSÁGÚ ÜZENET: AZ ORIENTÁCIÓ ÉS TANÁCSADÁS ÚJRAGONDOLÁSA.....	19
	4.6. A HATODIK KULCSFONTOSSÁGÚ ÜZENET: KÖZELEBB VINNI A TANULÁST AZ OTTHONOKHOZ.....	21
5.	AZ ERŐFORRÁSOK MOZGÓSÍTÁSA AZ EGÉSZ ÉLETEN ÁT TARTÓ TANULÁS ÉRDEKÉBEN.....	23

1. BEVEZETŐ

Az Európai Tanács 2000. márciusi lisszaboni tanácskozása **döntő fontosságú esemény volt az Európai Unió politikájának és cselekvési irányának a meghatározása szempontjából**. A találkozó következtetéseit bizonyítják, hogy Európa vitathatatlanul átlépett a tudás korába, ennek a változásnak megannyi kulturális, gazdasági és társadalmi kihatásával. Rohamosan változnak a tanulási, az életvitelbeli minták és szokások a munka területén. Ez nem egyszerűen csak annyit jelent, hogy az egyéneknek alkalmazkodniuk kell a változashoz, hanem azt, hogy változniuk kell maguknak a bevett cselekvési módoknak is.

Az Európai Tanács lisszaboni találkozásának következtetéseit megerősítik, hogy **a tudásalapú gazdaságba és társadalomba való sikeres átmenetnek együtt kell járnia az egész életen át tartó tanulás megvalósítása érdekében tett lépésekkel**. Következésképpen az európai oktatási és képzési rendszerek állnak majd a közelgő változások középpontjában. Ezeknek a rendszereknek is alkalmazkodniuk kell. Az Európai Tanács feirai találkozásának következtetéseiben felkéri a „Tagállamokat, a Tanácsot és a Bizottságot, hogy ... illetékességüknek megfelelően fogalmazzanak meg koherens stratégiákat és jelöljenek ki gyakorlati intézkedéseket a mindenki számára elérhető egész életen át tartó tanulás elősegítése érdekében”.¹ Jelen Memorandum az Európai Tanács lisszaboni és feirai találkozásának alapján kapott felhatalmazásra építve foglalkozik az egész életen át tartó tanulás megvalósításának kérdésével. A dokumentum célja, **hogy európai méretekben vitát kezdeményezzen** az egész életen át tartó tanulás átfogó stratégiájának egyéni és intézményi szinten, a köz- és magánélet minden területén történő megvalósításáról.

Az Európai Foglalkoztatási Stratégia keretében a Bizottság és a tagállamok az egész életen át tartó tanulást olyan mindenirányú folyamatos tanulási tevékenységként határozták meg, amelynek célja a tudás, a készségek és a kompetenciák fejlesztése.² A jelen Memorandum ezt a „munkadefiníciót” tekinti a további eszmecserék és cselekvés kiinduló pontjának.

Az egész életen át tartó tanulás immáron nem csupán az oktatás és képzés egyik aspektusa. **Irányító elvvé kell válnia** a tanulás teljes folyamatában mind az oktatási feladatok ellátása, mind az oktatásban való részvétel tekintetében. **Az elkövetkezendő évtizedben ezt a szemléletet kell a gyakorlatban megvalósítani**. Európa minden polgárának kivétel nélkül, egyenlő esélyeket kell biztosítani ahhoz, hogy igazodni tudjon a társadalmi és gazdasági változások támasztotta igényekhez, és aktívan részt vehessen Európa jövőjének a formálásában.

---

¹ Az Európai Tanács Feirában tartott csúcstalálkozásának következtetéseit, 33. cikkely.

² Az Európai Foglalkoztatási Stratégiáról 1997 novemberében az Európai Tanács luxemburgi találkozásán született döntés. A stratégia, az évenként felülvizsgált Foglalkoztatási Irányelvek keretében monitorizálási és beszámolási kötelezettségeket írt elő a tagállamok számára. A Foglalkoztatási Stratégia négy pilléren nyugszik: foglalkoztathatóság, vállalkozói készségek, alkalmazkodókészség, esélyegyenlőség.

Ennek az alapvető változásnak a távlati és gyakorlati következményei indokolják a jelen dokumentummal kezdeményezett vitát. **Ebben a vitában a saját oktatási és képzési rendszerükért felelős tagállamoknak kell vezető szerepet játszaniuk.** Ezt a vitát nem csak európai szinten kell lefolytatni, hanem a tagállamokban is. Az egész életen át tartó tanulás egyedi és egyéni módon, de mindenki jövőjét érinti. A vitát **a lehető legközelebb** kell vinni magukhoz **a polgárokhoz.** **A vita tanulságai alapján a Bizottság 2001 őszére jelentést kíván összeállítani.** A jelentés megtárgyalására az Európai Tanács lisszaboni találkozóján elfogadott nyitott koordináció módszerének az alkalmazásával kerül majd sor.³

A Memorandum első része kifejti az egész életen át tartó tanulás megvalósításának problematikáját. A második fejezet érveket sorakoztat fel annak bizonyítására, hogy az egész életen át tartó tanulás két egyformán fontos és egymással kölcsönhatásban álló célja a cselekvő állampolgári magatartás és a foglalkoztathatóság előmozdítása. Noha a tagállamok egyetértettek ennek elsődleges fontosságával, mindeztidáig késlekedtek összehangolt lépéseket tenni megvalósítása érdekében. A harmadik fejezet amellet érvel, hogy az Európában jelenleg tapasztalható gazdasági és társadalmi változások léptéke alapvetően új megközelítéseket igényel az oktatás és képzés területén. Az egész életen át tartó tanulás lehet az a közös ernyő, amely alatt mindennemű tanítást és tanulást egyesíteni lehet. Az egész életen át tartó tanulás gyakorlatba való átültetése mindenki részéről hatékony együttműködést igényel egyéni és szervezeti szinten egyaránt.

Ennek megfelelően a negyedik fejezet **hat kulcsfontosságú üzenetet** emel ki. Az üzenetek **strukturált kereteket kínálnak** az egész életen át tartó tanulás gyakorlatba való átültetéséről szóló **nyitott vita számára.** Az üzenetek a közösségi programok és az Egész életen át tartó tanulás európai évének (1996) európai szintű tapasztalataira épülnek. Mindegyik kulcsfontosságú üzenet egy sor kérdést vet fel. Megválaszolásuk elősegítheti a kiemelt fontosságú tevékenységi területek meghatározását. A kulcsfontosságú üzenetek azt sugalmazzák, hogy az egész életen át tartó tanulás átfogó és koherens stratégiájának Európában az alábbi célokat kell szolgálnia:

- a tanulóhoz való egyetemes és folyamatos hozzáférés biztosítása a tudás társadalmában való mindenkori részvételhez szükséges **ismeretek és készségek elsajátítása vagy felfrissítése** érdekében;
- az ember, Európa legfőbb tőkéje számára elsőbbség biztosítása a humán erőforrásokba történő **befektetések érzékelhető mértékű növelése** révén;
- hatékony **oktatási és tanulási módszerek** és keretek kifejlesztése az egész életen át tartó és az élet teljes körére kiterjedő tanulás teljes folyamatában;
- a tanulásban való **részvétel és a tanulás eredményeinek értelmezését és értékelését szolgáló módszerek jelentős mértékű fejlesztése,** különös tekintettel a nem formális és az informális tanulásra;

---

³ Az Európai Tanács lisszaboni csúcserkeztetének következtetései, 37. cikkely. A nyitott koordináció új módszere az alábbiakat foglalja magába: európai szinten irányelvek és ütemterv meghatározása a közösen kialakított célok megvalósítására, szükség szerint indikátorok és teljesítménymutatók megállapítása a példaértékű eljárások összehasonlítására, az európai irányelvek alapján a nemzeti és regionális sajátosságokhoz igazodó célok és intézkedések megfogalmazása, megvalósításuk folyamatos figyelemmel kísérése, értékelése és az elért előrehaladás közös áttekintése alapján kölcsönös tanulási folyamat elindítása. A 38. cikkelyben foglaltaknak megfelelően: "A szubszidiaritás elvével összhangban egyértelműen a decentralizált szemlélet alkalmazására kerül sor az Európai Unió, a Tagállamok, a regionális és helyi szintek valamint a szociális partnerek és a civil társadalom aktív bevonásával, a partneri együttműködés különböző formái révén".

- annak biztosítása, hogy Európa-szerte egész életén át mindenki könnyen hozzáférhető módon, jó minőségű **információkhoz jusson és tanácsadásban részesülhessen** a tanulási lehetőségekről;
- az **egész életen át tartó tanulási** lehetőségeknek a **tanulókhöz a lehető legközelebb álló módon** saját közösségeiken belül, s ahol ez célszerű Információs és Kommunikációs Technológiák (*továbbiakban: IKT*) -alapú eszközök alkalmazása révén **történő biztosítása**.

A partnerség kereteinek a kialakítása az egész életen át tartó tanulás minden szintje számára kedvező módon elősegítheti az erőforrások mozgósítását. A jelen memorandum ötödik, záró fejezete példákon mutatja be, hogy az európai szintű intézkedések miképpen segíthetik elő e téren az előrehaladást a tagállamokban. Az egész életen át tartó tanulás gyakorlati megvalósítását szolgáló együtt munkálkodás legeredményesebb módja a következő célok elérésének:

- **olyan befogadó társadalom kialakítása, amely egyenlő esélyeket és az egész életen át minőségi tanulási lehetőségeket kínál** minden ember számára, s amelyben az oktatási és képzési formák mindenek előtt és elsődlegesen az egyén szükségleteire és igényeire épülnek;
- **az oktatási, képzési formák és lehetőségek**, továbbá a javadalmazásért végzett munka folyamatos kiigazítása, annak érdekében, hogy az emberek egész életük során részt vehessenek a tanulásban, és kialakíthassák a maguk számára a tanulás, a munka és a családi élet legcélszerűbb kombinációját;
- minden ágazatban **az oktatás és szakképzettség magasabb általános szintjének a megvalósítása**, s a minőségi oktatással, képzéssel egyidejűleg annak biztosítása, hogy az emberek tudása és képzettsége megfeleljen az állások és szakmák, a munkahelyi szervezetek és munkamódszerek támasztotta változó igényeknek;
- **az embereket arra kell ösztönözni és felkészíteni, hogy minden területen ismét tevékenyebben vegyenek részt** a modern közéletben, különösen a közösség társadalmi és politikai életének különböző szintjein, többek közt európai szinten is.

A siker kulcsa az egész életen át tartó tanulás iránti közös felelősségvállalás valamennyi kulcsfontosságú szereplő, így a tagállamok, az európai intézmények, a szociális partnerek és a vállalkozások részéről, csakúgy, mint a területi és helyi önkormányzatok, a legkülönbözőbb oktatási és képzési szolgáltatók, a társadalmi szervezetek, a civil egyesületek és csoportosulások, végül de nem utoljára maguk az egyének, a polgárok részéről. Közös célunk olyan Európa felépítése, amelyben mindenki egyenlő eséllyel teljesítheti ki adottságait, és okkal érzi úgy, hogy hozzájárul valamihez és tartozik valahová.

2. AZ EGÉSZ ÉLETEN ÁT TARTÓ TANULÁS – ELÉRKEZETT A CSELEKVÉS IDEJE

Miért olyan sürgető ez a vita? Az Európai Unió számára miért elsődleges fontosságú az egész életen át tartó tanulás gyakorlati magvalósítása? Ennek két, egyformán fontos oka van:

- Európa elindult a tudásalapú társadalom és gazdaság felé vezető úton. Európa versenyképességének megerősítése, a munkaerő foglalkoztathatóságának és alkalmazkodó képességének javítása érdekében a naprakész információhoz és tudáshoz való hozzáférésnek, továbbá ezen erőforrásoknak az egyén és a közösség egésze javára történő értelmes felhasználása iránti készségeknek és késztetésnek nagyobb fontossága van mint valaha bármikor;
- napjaink Európájának lakói összetett társadalmi és politikai világban élnek. Soha ekkora igény nem volt még arra, hogy az egyének megtervezhessék saját életüket, soha ekkora elvárás nem volt azzal kapcsolatban, hogy tevékenyen hozzájáruljanak a társadalom fejlődéséhez, és

megtanuljanak valóban együtt élni a kulturális, etnikai és nyelvi sokszínűséggel. **A legtágabb értelemben vett oktatás kulcsszerepet** játszik abban, hogy az emberek megtanulják és megértsék az ezen kihívásokra való válaszadás módját.

A jelenkor társadalmi és gazdasági változásainak eme két vonása kölcsönös kapcsolatban áll egymással. **Az egész életen át tartó tanulás két egyformán fontos cél megvalósításának az alapját képezi, nevezetesen a tevékeny állampolgári magatartás, valamint a foglalkoztathatóság elősegítését.** A tevékeny állampolgárságra nevelés középpontjában az a kérdés áll, hogy az emberek részt vesznek-e, és ha igen, miként vesznek részt valamennyi területen a társadalmi és gazdasági életben, ennek során milyen esélyekkel és kockázatokkal kell számolniuk, és ennek következtében milyen mértékben azonosulnak azzal a társadalommal, amelyhez tartoznak, s amelyben élnek, továbbá milyen mértékű beleszólásuk van annak alakításába. A legtöbb ember számára az élet során jobbra a fizetségért végzett munka jelenti a függetlenség, az önbecsülés és a jólét alapját. A javadalmazásért végzett munkának ezért kulcsfontossága van az emberek általános életminősége szempontjából. A foglalkoztathatóság - azaz egy munkahely megszerzésére és megtartására való képesség - nemcsak a tevékeny állampolgárság alapidimenziója, hanem ugyanilyen döntő feltétele a teljes foglalkoztatottság elérésének, továbbá annak, hogy az 'új gazdaság' körülményei között javuljon Európa versenyképessége és növekedjen jóléte. A foglalkoztathatóság és a tevékeny állampolgárság egyaránt a megfelelő, naprakész tudás és készségek függvénye. Altaluk válik lehetővé a gazdasági és társadalmi életben való részvétel és az ahhoz való hozzájárulás.

A változás előidézéséhez nélkülözhetetlen kezdeti lendületet csak a tagállamok adhatják meg, szükség esetén közösségi szintű támogatást és közreműködést is igénybe véve. Elsősorban a tagállamok felelősek saját oktatási és képzési rendszerükért, intézményrendszeri adottságaiknak megfelelően. A gyakorlatban ezen rendszerek eredményessége a társadalmi és gazdasági élet legkülönbözőbb területén tevékenykedő szereplők - ide értve a szociális partnereket is - közreműködésétől, elkötelezettségétől, és nem utolsósorban az egyének saját erőfeszítéseitől függ, akik végső soron saját tanulásukért felelősek.

Az egész életen át tartó tanulás jelentősége Európa jövője szempontjából immár elnyerte a legmagasabb szintű támogatást. A tagállamok államfői egyetértének abban, hogy az elkövetkezendő évtizedben az Európai Uniónak példát kell mutatnia a világ számára. Európa meg tudja mutatni - és meg is kell mutatnia -, hogy a dinamikus gazdasági növekedéssel egyidejűleg a társadalmi kohézió is erősíthető. Kiemelve, hogy *„Európa számára a legfőbb tőkét az emberek jelentik, és ezért az uniós ágazati politikák gyújtópontjában az egyéneknek kell állniuk”*, azt a következtetést vonják le, hogy mindenekelőtt az oktatási és képzési rendszereknek kell alkalmazkodniuk a XXI. század új realitásaihoz, továbbá hogy *„az egész életen át tartó tanulás az állampolgári tudatosság, a társadalmi kohézió és a foglalkoztatás fejlesztésének lényeges eszköze”*.⁴

Ezek az üzenetek az elmúlt évtized természetes hozadékai. Ezek eredményeként az egész életen át tartó tanulás újólag a nemzeti és nemzetközi politika napirendjének az élére került. A kilencvenes

---

⁴ Az Európai Tanács Következtetései, Lisszabon, 2000. március 23-24., 2. és 8. old. 5., 24. és 25. cikkelyek; Az Európai Tanács Következtetései, Santa Maria da Feira, 2000. június 19-20., 6. old. 33. cikkely.

évek elején⁵ az európai gazdaságnak meg kellett birkóznia a gyökeresen átalakuló termelési, kereskedelmi és befektetési mintákkal. Ez felborította a munkaerő-piaci egyensúlyt, aminek következtében nőtt a strukturális munkanélküliség aránya, s ezzel együtt mélyült a szakadék és nőtt az aránytalanság a tényleges igények és a megszerzett képzettségek között. Ezen problémák orvoslása az oktatással és képzéssel, továbbá az abban való részvétellel kapcsolatos megoldások iránt fokozott figyelmet igényelt. Az 1996-ban megrendezett 'Egész életen át tartó tanulás európai éve' (EYLL), valamennyi szinten az egész életen át tartó tanulás iránti nagyarányú érdeklődésről és elkötelezettségről tanúskodott. Mindez elősegítette a tagállamok politikai gondolkodásmódjának a befolyásolását.⁶

A kilencvenes évek közepére nem csupán abban alakult ki egyetértés, hogy az egész életen át tartó oktatás és képzés elősegíti a gazdasági versenyképesség és a foglalkoztathatóság fenntartását, hanem abban, hogy a leghatékonyabb eszköze a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemnek is. Ebből következik, hogy az egyéneket és az egyéni igényeket kell a tanítás és a tanulás figyelmének középpontjába állítani.⁷ Ennek alapján az egész életen át tartó tanulás lett a közösségi oktatási, képzési és ifjúsági programok új generációjának közös vezérlő elvévé.⁸ 1998 óta a Foglalkoztatási Irányelvek hangsúlyozzák az egész életen át tartó tanulás jelentőségét a foglalkoztatás szempontjából. Az Irányelvek megvalósításáról szóló értékelés viszont azt mutatja, hogy mind ez ideig csekély előrelépés történt az egész életen át tartó tanulás átfogó stratégiájának az előbbre vitele érdekében.⁹ Az Európa Parlament határozottan azon a nézeten van, hogy az egész életen át tartó tanulásra döntő szerep hárul a társadalmi integráció és esélyegyenlőség biztosításában.¹⁰ A nemzetközi porondon a közelmúltban tartott G8 csúcstalálkozókon első ízben emelték ki a mindenki számára elérhető, egész életen át tartó tanulás jelentőségét a tudás korának 'új gazdaságában'.¹¹

---

⁵ Growth, Competitiveness and Employment (Növekedés, Versenyképesség, Foglalkoztatás) az Európai Bizottság Fehér Könyve, 1993.

⁶ Implementation, results and overall assessment of the European Year of Lifelong Learning (1996), (Az egész életen át tartó tanulás európai évének végrehajtása, eredményei, és átfogó értékelése) Az Európai Bizottság jelentése, COM(1999)447 végleges változat: 1999. szept. 15.

⁷ Teaching and Learning - towards the learning society, (Tanítani és tanulni, menetelés a tanuló társadalom felé) az Európai Bizottság Fehér Könyve, 1995. Az Európai Közösség 1997 évi Amszterdami Szerződés preambuluma utólag az alábbi rendelkezést iktatták be: *Az oktatás lehető leg szélesebb elérhetősége, valamint folyamatos korszerűsítése révén támogatni fogják népeik legmagasabb szintű tudásának fejlesztését.*

⁸ Towards a Europe of Knowledge, (A Tudásalapú Európa felé), az Európai Bizottság tájékoztató anyaga, 1997. november 12. (COM(97)563 final); a Tanács határozata a LEONARDO II. elindításáról (1999/382/EC, 1999. április 26.) és az Európa Parlament valamint a Tanács határozatai a SOCRATES II (253/2000/EC, 2000. január 24.) és a Fiatalság (1031/2000/EC, 2000. április 13.) programok elindításáról.

⁹ Guidelines for Member States' Employment Policies 2001, (A 2001 Foglalkoztatási Irányelvek a tagállamok részére) a Bizottság tájékoztató anyaga, COM(2000)548, 2000. szeptember 6.; Joint Employment Report, COM(2000)551, 2000. szeptember 6.

¹⁰ Report on the European Commission report on the implementation, results and overall assessment of the European Year of Lifelong Learning (1996) (Az Európai Bizottság jelentése az egész életen át tartó tanulás európai évének 1996) végrehajtásáról, eredményeiről, átfogó értékeléséről), Európa Parlament, Kulturális, Ifjúsági, Oktatási, Média és Sport Bizottság, 2000. július 14. (A5-0200/2000 végleges változat), 20. p.

¹¹ Cologne Charter - Aims and Ambitions for Lifelong Learning, (Az egész életen át tartó tanulás céljai és törekvései) G8 csúcstalálkozó, Köln, 1999. június; Education in a Changing Society (Oktatás a változó világban), Összefoglaló a G8 Oktatásügyi Minisztereinek Találkozójáról, Tokió, 2000. április 1-2.; G8 Csúcstalálkozó Következtetései, Okinawa, 2000. július 21-23. Ezenkívül a 2000 áprilisában Dakarban tartott Oktatási Világforumon 182 ország elkötelezte magát a mindenki számára biztosítandó alapképzés hat célkitűzése mellett. A célkitűzések közt szerepel a felnőttkori analfabetizmus arányának csökkentése és a felnőttek számára az alap- és továbbképzéshez való igazságos hozzáférés megteremtése.

Az unió tagállamai széleskörű egyetértésre jutottak abban, hogy az egész életen át tartó tanulás közös érdek, ám tényleges lépések formájában ez még nem fogalmazódott meg. Itt az ideje, hogy ez megtörténjen.

3. A POLGÁR-BARÁT EURÓPA MEGTEREMTÉSE AZ EGÉSZ ÉLETEN ÁT TARTÓ TANULÁS RÉVÉN

3.1. A tudás társadalma: a váltás erőpróbája

Európa ma az ipari forradalomhoz hasonló léptékű változásokat él át. A digitális technológia az életkörülmények minden aspektusát átalakítja, a biotechnológia pedig egyszer talán magát az életet is megváltoztatja. A világméretű kereskedelem, utazás és kommunikáció kitágítják az emberek kulturális látókörét, és megváltoztatják a gazdaságok között zajló verseny módját. A modern életvitel nagyobb esélyeket és választási lehetőségeket kínál az egyén számára, de egyúttal nagyobb kockázatokat és bizonytalanságot is eredményez. Az emberek szabadon választhatnak a legkülönbözőbb életmódok közül, de ugyanakkor nagyobb felelősséget kell vállalniuk saját életük alakításáért. Mind többen egyre tovább maradnak az oktatási és képzési rendszerben, de a szakadék tágul azok között, akik megfelelő szakképzettséggel rendelkeznek ahhoz, hogy a felszínen maradjanak a munkaerőpiacon, és azok között, akik visszavonhatatlanul marginalizálódnak. Emellett Európa lakossága egyre öregszik, ami meg fogja változtatni a munkaerő összetételét és a szociális, egészségügyi és oktatási szolgáltatások iránti kereslet formáit. Végül, de nem utolsósorban az európai társadalmak fokozatosan ún. mozaik-kultúrák képét mutatják. Ez a sokszínűség az élet minden területén a kreativitás és innováció számára hatalmas lehetőségeket rejt magában.

Jelen Memorandum nem szolgálhat a fentiekben röviden összegzett változások mély elemzésével. Ám ezek a változások a tudás társadalmába való általános átmenet szerves részét képezik, amelynek gazdasági alapja az immateriális áruk és szolgáltatások létrehozása és cseréje. Egy ilyen világban a naprakész információ, a tudás és készség kelendő portéka.

A tudás társadalmának főszereplői maguk az emberek. A legfőbb értéket, a tudást teremtő emberi adottság jelenti és az embernek az a képessége, ami lehetővé teszi a megszerzett tudás hatékony és értelmes felhasználását a szüntelenül változó körülmények között. E képesség kiteljesítése megköveteli, hogy az emberek szükségét érezzék annak, és képessé váljanak arra, hogy saját kezükbe vegyék sorsukat, és polgárokká váljanak.¹² Az egész életen át tartó oktatás és képzés a legjobb, egyszóval aktív megoldás mindenki számára a változások szülte kihívások megválaszolására.

3.2. Az egész életen át tartó tanulás egy megszakítás nélküli folyamat

Nem lesz egész életünkre elegendő az a tudás-, készség- és ismeretkészlet, amelyet gyermekkorunkban és fiatalként a családban, az iskolában, a képzés során, a főiskolán vagy az egyetemen elsajátítunk. A tanulás erőteljesebb integrálása a felnőttkori életbe az egész életen át tartó tanulás gyakorlatban való megvalósításának fontos alkotó eleme, azonban annak csupán egy része. Az egész életen át tartó tanulás szemszögéből tekintve, minden fajta tanulás egy a 'bölcstől a sírig' tartó megszakítás nélküli folyamatos tevékenység. Nélkülözhetetlen fundamentuma a korai gyermekkortól kezdődően, a **mindenki számára biztosított jó minőségű alapoktatás. Az alapoktatás, majd ezt követően az alapozó szakképzés** során minden fiatalnak el kell sajátítania

---

¹² Education for active citizenship in the European Union, (Az oktatás és aktív állampolgári tudat az EU-ban) OPOCE, Luxembourg, 1998.

a tudásalapú társadalom által megkövetelt új alapismereteket és készségeket. Ennek során arról is gondoskodni kell, hogy a fiatalok „megtanuljanak tanulni” és pozitívan viszonyuljanak a tanuláshoz.

Az emberek csak akkor fogják konzisztens módon megtervezni egész életükre szólóan a tanulási tevékenységüket, ha *akarnak* tanulni. A tanulást nem akarják majd folytatni, ha életük korai szakaszában a tanulás során kudarcok érték őket és személyes tapasztalataik negatívak. Akkor sem akarnak majd tanulni, ha a gyakorlatban nem tudják kihasználni a számukra megfelelő tanulási lehetőségeket azok időzítése, ütemezése, helyszíne vagy anyagi terhei miatt. Nem lesz meg a motiváció az olyan tanulásban való részvételre, amelynek tartalma és módszere nem veszi figyelembe megfelelő módon kulturális perspektíváikat és korábbi élettapasztalatukat. És végül nem akarnak majd időt, energiát és pénzt fektetni a továbbtanulásba, ha az általuk elsajátított tudást, készséget és szakértelmet nem ismerik el érzékelhető módon, tekintet nélkül arra, hogy a tanulást önigazolási vágyból vagy munkahelyi előmenetel céljából folytatták. Az egész életen át tartó tanulás sikeres megvalósításának kulcsa az egyéni motiváltság és a tanulási lehetőségek széles skálája. **A tanulás iránti igényt ugyanúgy növelni kell, mint a kínálatot**, különösen azok esetében, akik korábban a legkevésbé látták a tanulás és a képzés hasznát. Mindenki számára lehetővé kell tenni, hogy egy szabadon választott, nyitott tanulási pályát követhessen, és ne kényszerüljön előre meghatározott ösvényen haladni az adott cél elérése érdekében. Ez egész egyszerűen annyit jelent, hogy az oktatási és képzési rendszereknek kell az egyéni szükségletekhez és igényekhez igazodniuk, és nem fordítva.

A céltudatos tanulási tevékenységnek három alapkategóriája van.

- **A formális tanulás** oktatási és képzési alapintézményekben valósul meg, és elismert oklevéllel, szakképesítéssel zárul.
- **A nem formális tanulás** az alapoktatási és képzési feladatokat ellátó rendszerek mellett zajlik és általában nem zárul hivatalos bizonyítvánnyal. A nem formális tanulás lehetséges színtere a munkahely, de megvalósulhat civil társadalmi szervezetek és csoportok (pl. ifjúsági szervezetek, szakszervezet, politikai pártok) tevékenységének a keretében is. Megvalósulhat olyan szervezetek vagy szolgáltatások révén is (pl. képzőművészeti, zenei kurzusok, sportoktatás, vagy vizsgára felkészítő magánoktatás), amelyeket a formális rendszerek kiegészítése céljából hoztak létre.
- **Az informális tanulás** a mindennapi élet természetes velejárója. A formális és nem formális tanulási formákkal ellentétben, az informális tanulás nem feltétlenül tudatos tanulási tevékenység, és lehetséges, hogy maguk az érintettek sem ismerik fel tudásuk és készségeik gyarapodását.

Mindmáig a formális tanulás uralta az oktatáspolitikai gondolkodást, az oktatási és képzési feladatellátás módjának alakítását csakúgy, mint az embereknek a tanulásról alkotott felfogását. Az egész életen át tartó tanulás megszakítás nélküli folyamatként való felfogása nyomán a nem formális és az informális tanulás is mindinkább a tanulás részévé válik. A nem formális tanulás természetéből adódóan kívül esik az iskolákon, főiskolákon, képzési központokon vagy egyetemeken. Rendszerint nem tekintik „igazi” tanulásnak, és nincs is komoly forgalmi értéke a munkaerőpiacon. A nem formális tanulást ennél fogva általában alulértékelik.

Az informális tanulás pedig teljesen kívül marad a képen, noha ez a tanulás legősibb formája és a korai gyermekkori tanulás legfőbb színtere. Az informális tanulás fontosságát kidomborítja az a tény, hogy a számítástechnika hamarabb tért hódított az otthonokban, mint az iskolákban. Az informális közeg hatalmas tanulási tartaléka, s egyúttal a tanítási és tanulási módszerek fontos innovációs forrása lehet.

Az „egész életen át tartó” tanulás kifejezés az időtényezőre utal: az élet során való tanulásra, amely vagy folyamatosan, vagy időszakosan ismétlődő módon történik. Tovább gazdagítja a

tanulásról alkotott képet egy újonnan alkotott kifejezés: az „élet teljes körére kiterjedő” tanulás. A fogalom a tanulás "széttérjedésére", nevezetesen arra hívja fel a figyelmet, hogy a tanulás életünk teljes egészét áthatja, s az élet bármelyik szakaszában megtörténhet.¹³ **Az „élet teljes körére kiterjedő” megfogalmazás még erőteljesebben kidomborítja a formális, nem formális és informális tanulási formák egymást kiegészítő jellegét.** Arra emlékeztet mindenkit, hogy hasznos és élvezetes tanulás történhet a családban, a szabadidőben, a közösségben végzett tevékenység vagy a napi munka során is. Az élet teljes körére kiterjedő tanulás ráébreszt bennünket arra, hogy a tanítás és a tanulás olyan szerep és tevékenység, ami időtől és helytől függően változhat és felcserélődhet.

Mindazonáltal az egész életen át tartó tanulást és annak célját különböző nemzeti összefüggésekbe ágyazva még mindig sokféleképpen határozzák meg. A legújabb szakmapolitikai összefoglalók azt mutatják,¹⁴ hogy jobbra nem hivatalos és pragmatikus megközelítést tükröző meghatározásokról van szó, amelyek inkább cselekvés-centrikusak, semmint tudományos szabotossággal, vagy a jog nyelvén megfogalmazott kategóriák. A kilencvenes években az egész életen át tartó tanulás azért került ismét a politika napirendjére, mert a legkevésbé képzett embereket leginkább sújtó, nagyfokú strukturális munkanélküliség leküzdése érdekében fejleszteni kellett a polgárok foglalkoztathatóságát és alkalmazkodó képességét. Európa lakossága gyorsuló ütemű elöregedésének kilátásai azt is jelentik, hogy szemben a múlttal a korszerű tudás és készségek iránti kereslet kielégítését nem lehet pusztán a munkaerőpiacra újonnan belépőkre alapozni. Túlon túl kevés lesz ugyanis a fiatal és túl gyors a műszaki változások üteme, s különösen felgyorsulóban van a digitális gazdaságba való átmenet.

Napjainkban már érzékelhető eltolódás tapasztalható egy olyan integráltabb szakmapolitikai felfogás irányába, amely az egész életen át tartó tanulásban a társadalmi és kulturális célokat egyesíti a gazdasági racionalitással.¹⁵ Új elképzelések kezdenek gyökeret ereszteni az állampolgárok és a hatóságok jogai és kötelességei közötti egyensúllyal kapcsolatban.

Mind többen, egyre magabiztosabban vállalják sajátos identitásukat és életformájukat. Ma már széles körű igény van arra, hogy a döntéseket az emberek napi életéhez a lehető legközelebb, az emberek fokozottabb közreműködésével hozzák meg. Ezért fordult a figyelem az európai társadalmak minden szintjén az irányítási-kormányzási rendszerek korszerűsítése felé. Ugyanakkor szélesedett a szakadék a társadalmi élet főáramlata és a tartós társadalmi kirekesztéssel fenyegetettek között.¹⁶

Az oktatásnak és a képzésnek még soha nem volt ekkora jelentősége azzal kapcsolatban, hogy jobb esélyeket adjon az embereknek az életben való „elindulásukhoz, boldogulásukhoz és előbbre jutásukhoz”. A fiataloknak a tanulás világából a munka világába való átlépését egyre összetettebb minták jellemzik. Ez talán előrevetíti azt is, hogy a jövőben mire számíthatnak a különböző korosztályok. A foglalkoztathatóság nyilvánvalóan a sikeres tanulás kulcsfontosságú végterméke, azonban a társadalomba való beilleszkedés nem csupán a javadalmazásért végzett munkán múlik.

---

¹³ Például lásd: Lifelong Learning and Lifewide Learning (Az egész életen át és az egész életet átfogó tanulás), National Agency for Education, Stockholm, 2000. január.

¹⁴ EURYDICE European Unit, The challenge of lifelong learning for the education systems of European Union Member States, (Az egész életen át tartó tanulás, mint kihívás az EU tagállamok oktatási rendszerei számára) Brüsszel, 2000; CEDEFOP, An Age of Learning, (A tanulás korszaka) Thessaloniki, 2000; ECOTEC, The Contribution of Community Programmes, Funds and Initiatives to Lifelong Learning, (A közösségi programok, Alapok és Kezdeményezések hozzájárulása az egész életen át tartó tanuláshoz) az Oktatási és Kulturális Főigazgatóság jelentése az Európai Bizottság részére, 2000. augusztus.

¹⁵ Kearns, P. et al. VET in the learning age: the challenge of lifelong learning for all, (A szakképzés a tanulás korszakában, az életen tartó tanulás mindenki számára) 1. köt., National Centre for Vocational Education Research (NCVER), Kensington Park, Australia, 1999, 25. p.

¹⁶ Ez magába foglalja az európai szintet is; a Bizottság 2001-ben adja ki Fehér Könyvét a kormányzás kérdéseiről.

A tanulás a sikeres és eredményes élet nyitja, függetlenül az egyén foglalkoztatottsági státuszától és kilátásaitól.

3.3. Együttműködés az egész életen át tartó tanulás gyakorlati megvalósításáért

Noha a tagállamok nagy része még nem alakított ki átfogó és koherens stratégiát, abban egyetértenek, hogy az egész életen át tartó tanulás gyakorlati megvalósításának **nélkülözhetetlen eszköze a partneri együttműködések** legváltozatosabb formáinak a keretei közötti közös munka. Ez a partnerség többek közt magában foglalja minisztériumok és állami szervezetek együttműködését, összehangolt ágazati politikák kidolgozása céljából. Az együttműködések révén a politika kidolgozásának és megvalósításának a folyamatába a köz- és magánszféra együttes kezdeményezései révén módszeresen beépülnek a **szociális partnerek**. A partneri együttműködések mindenekelőtt a helyi és regionális testületek, valamint a civil társadalmi szervezetek aktív bevonása révén erősödnek, mivel az állampolgárokhoz közeli szolgáltatásokat nyújtanak, s jobban igazodnak a helyi közösségek sajátos igényeihez.¹⁷ A maguk részéről az európai közösségi oktatási, képzési és ifjúsági programok, a transznacionális együttműködés, partnerség és cserekapcsolatok, valamint az élenjáró eljárások és módszerek fejlesztésének támogatásával bebizonyították hasznosságukat.

Az egész életen át tartó és az élet teljes körére kiterjedő tanulás folyvástólágossága azt is jelenti, hogy az oktatási és képzési rendszerek különböző szintjeinek és ágazatainak, beleértve a nem formális területet is, szoros összhangban kell egymással dolgozniuk. **A hatékony közös munka** azt jelenti, hogy túl kell lépni a létező rendszerek különböző elemeinek összekapcsolását célzó hidak és átjárók kiépítésére irányuló jelenlegi erőfeszítések keretein. Az egész életen át tartó tanulás személyközpontú hálózatának megteremtése előrevetíti a ma még egymástól viszonylag elkülönült **ellátó struktúrák között fokozatosan kialakuló „átszüremlés” (ozmózis) vízióját**. A tagállamokban az egyetemek jövőjéről jelenleg folyó vita jó példája annak, hogy a politikai gondolkodás miként kezd megbirkózni a "vízió" gyakorlati vonzataival. Az egyetemek nem nyithatók meg új, szélesebb rétegek előtt a felsőoktatási intézmények átalakulása nélkül. Ám nemcsak belső változásokra van szükség, hanem az intézményeknek változtatniuk kell más „oktatási-tanulási rendszerekkel” való kapcsolataikon is.¹⁸ A fokozatos „átszüremlés” (ozmózis) víziója két megoldandó feladatot vet fel: egyfelől a formális, nem formális és informális tanulás komplementaritásának értékelését, másfelől mindhárom tanulási forma között nyitott hálózatok kialakítását a továbbtanulási lehetőségek és elismerésük terén.

---

¹⁷ The European dimension of education: its nature, content and prospects. Information report (Az oktatás európai dimenziójának természete, tartalma, jövője), Gazdasági és Szociális Bizottság, Foglalkoztatási, Szociális Szekció, 2000. június 13. (SOC/019 végleges változat). Lásd még a Régiók Bizottságának véleményét (http://www.cor.eu.int/cor/work/avis_32plen/226-99/226-1999_EN.doc)

¹⁸ Responding to challenges for European Universities - Implementing changes in institutional and disciplinary co-operation (Válasz az európai egyetemek megteremtésével kapcsolatos kihívásokra - Változások az intézményi és szakágazati együttműködések terén), F2000 European Higher Education Forum, EUCEN (European Universities Continuing Education Network), Liege, 2000. július.

4. LÉPÉSEK AZ EGÉSZ ÉLETEN ÁT TARTÓ TANULÁS TERÉN: HAT KULCSFONTOSSÁGÚ ÜZENET

4.1. Az első kulcsfontosságú üzenet: Új ismeretek és készségek biztosítása mindenki számára

Célkitűzés: *A tanuláshoz való egyetemes és folyamatos hozzáférés biztosítása a tudás társadalmában való fenntartható részvételhez szükséges ismeretek és készségek megszerzése és megújítása céljából*

A XXI. század Európájában ez a tevékeny állampolgári lét és a foglalkoztathatóság nélkülözhetetlen alapja. A gazdasági és társadalmi változások következtében folyamatosan módosulnak, és bonyolultabbá válnak azok a mindenki által minimálisan elsajátítandó alapkészségek és ismeretek, amelyek lehetővé teszik a tevékeny részvételt a munkában, családi életben és a közösségi élet minden szintjén - a helyi szinttől az európai szintig. Az Európai Tanács lisszaboni találkozójának következtetései (26. cikkely) az alábbi új alapkészségeket és ismereteket sorolják fel: informatikai jártasság, idegennyelv-ismeret, műszaki kultúra, vállalkozói és társadalmi kommunikációs készségek. A felsorolás, noha nem teljes, de valamennyi kulcsfontosságú területre kiterjed. A felsorolás azonban távolról sem jelenti azt, hogy az olyan hagyományos készségek, mint az írás-olvasás és a számolás, elvesztették volna fontosságukat. Azt azonban fontos megjegyezni, hogy nem az iskolából vagy későbbi tanulmányainkból ismert tantárgyak, vagy tudományágak listájáról van szó. A felsorolás az ismeretek és kompetenciák tág, interdiszciplináris területeire vonatkozik: az idegennyelv-tanulás például, együtt jár a kommunikációhoz, az önkifejezéshez, a teljesítéshez és az értékeléshez szükséges technikai, kulturális készségek és bizonyos esztétikai képességek elsajátításával. Ily módon az általános, szakmai és társadalmi készségek fokozott mértékben átfedik egymást tartalmuk és funkciójuk tekintetében.

Vitaindítóként **jelen Memorandum meghatározza a tudásalapú társadalomban és gazdaságban való tevékeny részvételhez nélkülözhetetlen azon új alapkészségeket**, amelyek a munkaerőpiacon és a munkahelyen, a tényleges és virtuális közösségekben, a demokráciában eligazodni képes, koherens identitástudattal és életfelfogással rendelkező ember jellemzői. Ezen ismeretek és készségek némelyike, például a digitális műveltség, ténylegesen új, míg például az idegennyelv-ismeret sokkal több ember számára válik fontossá, mint a múltban. Egyre fontosabbá válnak az olyan szociális készségek, mint például az önbizalom, önirányítás és kockázatvállalás, mivel manapság az emberektől sokkal nagyobb fokú önálló fellépést követelnek meg, mint a múltban. A vállalkozói készségek felszabadítják mind az egyéni munkateljesítmény növeléséhez, mind a vállalkozások tevékenységének diverzifikálásához szükséges adottságokat. Ugyanakkor hozzájárulnak az új munkahelyteremtéshez a már létező vállalkozásoknál, különösen a kis és közepes vállalkozásokon belül, továbbá az önfoglalkoztatáshoz. Megtanulni tanulni, a változásokhoz való alkalmazkodás és a hatalmas információs áramlatban való eligazodás ma már olyan általános (generikus) készségnek számít, amellyel mindenkinek rendelkeznie kell. A munkaadók egyre inkább megkövetelik a munkavállalóktól, hogy képesek legyenek új készségek gyors megtanulására és elsajátítására, az új kihívásokhoz és helyzetekhez való alkalmazkodásra.

Mindenki számára döntő fontosságú ezen készségek biztonságos alkalmazása. Ez azonban csak a kiinduló pontja a folyamatos egész életen át tartó tanulásnak. Napjainkban a munkaerőpiac állandóan változó jellegű készségeket, szakképzettségeket és gyakorlatot igényel. A készségek hiányával és a tényleges igények és a szakképzettségek közötti aránytalansággal magyarázható (különösen az IKT területére jellemző ez a helyzet), hogy bizonyos régiókban, iparágakban és hátrányos helyzetű csoportok körében tartósan magas a munkanélküliség szintje. Folyamatos felzárkózási lehetőséget kell biztosítani azok számára, akik bármilyen oknál fogva mind ez ideig nem sajátították el megfelelő szinten az alapismereteket és készségeket, tekintet nélkül arra, hogy

hányszor tettek erre sikertelen kísérletet, vagy hányszor nem vették igénybe a felkínált lehetőséget. A tagállamok formális oktatási és képzési rendszereinek - legyen szó alap-, tovább-, felsőfokú vagy felnőttképzésről - a feladata annak biztosítása, hogy lehetőség szerint minden egyén megszerezhesse, korszerűsíthesse, és szinten tarthassa az ismeretek és készségek előzetesen megállapított szintjét. Ebben a tekintetben fontos szerep hárul a nem formális tanulás szintereire is. Mindez megköveteli, hogy a lehető legtöbb ember számára biztosítva legyen a magas színvonalú tanulási gyakorlat elsajátításának, s az eredménnyel záruló tanulásnak a lehetősége. Ugyanakkor szükség van az alapkészségek referenciaszintjének folyamatos felülvizsgálatára, mivel az oktatás csakis így igazodhat a gazdasági és társadalmi igényekhez.

Megvitatásra ajánlott kérdések

- Az iskolai és felsőoktatási tananyagokkal szemben már jelenleg is túlzott követelményeket támasztanak az újabb és újabb tartalmi - és készségelemek beépítésére irányuló igények. Mit lehet tenni az ilyen irányú nyomás enyhítésére? A tudás korában milyen elvek alapján kell kialakítani a tananyag felépítését és tartalmát?
- Elképzelhető-e, hogy minden polgár számára alanyi jogként biztosítva legyen az egész életen át tartó tanulás révén az alapismeretek és készségek megszerzése és korszerűsítése?
- Az informatikai tanulásra (eLearning) vonatkozó kezdeményezés azt a célt jelölte meg, hogy 2003-ra minden tanuló iskolai tanulmányai elvégzésékor megfelelő digitális műveltséggel rendelkezzen. Melyek lehetnek a kialakulóban lévő digitális választóvonal "rossz oldalára" került fiatalok és idősek javát szolgáló legfontosabb lépések?
- Miként lehetne a lisszaboni következtetések 26. cikkelyében foglalt javaslatoknak megfelelően, a tudásalapú társadalomban és gazdaságban való aktív részvételhez szükséges új alapismeretek és készségek meghatározására egy közös európai keretet kifejleszteni?
- A 2001. évre javasolt Foglalkoztatási Irányelvek (3., 4. és 6. irányvonal) felszólítja az EU tagállamait, gondoskodjanak arról, hogy a fiatalok elvégezzék a kötelező alapképzést, továbbá, hogy biztosítsák a felnőttkori tanuláshoz való jobb hozzáférést különösen az idősebb munkavállalók, a részmunkaidőben vagy átmenetileg foglalkoztatottak, ill. a munkanélküliek számára. Milyen intézkedések lennének a legalkalmasabbak és leghatékonyabbak e célok eléréséhez, és általában a készségek korszerűsítésére?
- Melyek lennének a 2001. évre javasolt Foglalkoztatási Irányelvekkel összhangban (7. irányvonal), az egész életen át tartó tanulás biztosítása révén a legeredményesebb eljárások az új alapismeretek és készségek iránt mutatkozó igények feltérképezésére és kielégítésére, egyidejűleg az ismeretek, és a tényleges igények közötti aránytalanságok, a munkaerő-toborzási nehézségek megelőzésére? Hogyan fejleszthető tovább az alapismeretek és készségek mérését és önértékelését szolgáló eszközrendszer?

4.2. A második kulcsfontosságú üzenet: Több befektetést az emberi erőforrások területén

Célkitűzés: Érzékelhető módon növelni kell az emberi erőforrásokba történő befektetés szintjét, elsőbbséget biztosítva Európa legfontosabb tőkéje - az ember - számára

Az Európai Tanács lisszaboni találkozásának következtetései egyértelműen valamennyi érintett számára célként határozzák meg az emberi erőforrásokba történő egy főre eső éves befektetések növelését, a Foglalkoztatási Irányelvekben (13., 14. és 16. irányvonal) pedig felkérlik a tagállamokat, hogy ennek megfelelő célkitűzéseket fogalmazzanak meg. **Ez nemcsak azt jelenti, hogy a jelenlegi befektetési szinteket túl alacsonyaknak ítélik az alapismeret- és készség**

készletek feltöltéséhez, hanem azt is, hogy újra kell gondolni, mi minősül egyáltalán befektetésnek. A tagállamokban különböző adózási rendszerek, számviteli szabályozások léteznek, s eltérők a cégek számára előírt beszámolási és adatközlési kötelezettségek is. Már csak ennél fogva sem alkalmazhatók egységes megoldási módozatok. Ez érvényes a vállalatok által az emberi erőforrásokba történő befektetés és a tőkebefektetés kérdésében is. Azonban az egységes megoldások alkalmazása nem is lenne kívánatos, hiszen a sokszínűség tiszteletben tartása az Unió cselekvését irányító vezérelv. Az előrelépésre az egyik lehetséges megoldás a szociális partnerek részvételével olyan keretmegállapodások létrehozása az egész életen át tartó tanulásra vonatkozóan, amelyek (az élenjáró gyakorlat figyelembevételére alapján) továbbképzési célokat határoznak meg, és európai díjat alapítanak az e téren különösen kiemelkedő teljesítményt nyújtó cégek elismerésére. Ugyancsak szükséges átláthatóbbá tenni a humán erőforrásokba történő befektetéseket.

Nem vitás, hogy az egyének szintjén még ösztönzőbb intézkedések kidolgozása szükséges. Ilyen lehet például az egyéni tanulási folyószámlák gondolata, amelynek segítségével arra ösztönzik az embereket, hogy járuljanak hozzá saját tanulási költségeikhez. A tanulási folyószámlán elhelyezett egyéni megtakarításokat és letéteket köz- és magán támogatási forrásokból azonos nagyságrendű, vagy kiegészítő jellegű vissza nem térítendő támogatásokkal és juttatásokkal toldják meg. Vannak olyan vállalati programok is, amelyek keretében meghatározott mennyiségű időt vagy pénzt bocsátanak az alkalmazottak rendelkezésére, amelynek segítségével az alkalmazottak kedvük szerint tanulhatnak tovább, vagy megállapodás szerint szakmájukhoz kapcsolódó képzésben vesznek részt. Néhány tagállamban megállapodásokat kötöttek a munkavállalók tanulmányi szabadságának anyagi támogatására, és a munkanélküliek is jogosultak képzési lehetőségek igénybevételére. Vannak olyan vállalatok is, amelyek gyermekgondozási szabadságon lévő szülők számára biztosítanak részvételt olyan tanfolyamokon, amelyek azt a célt szolgálják, hogy a szülők a gyermekgondozási szabadság ideje alatt, vagy munkába állásuk előtt korszerűsíthessék ismereteiket, készségeiket. A munkahelyhez vagy a munkához kötődő tanulás esetén az elkövetkezendő évtizedben megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a 35 év feletti korcsoportra. Ez részben azért is szükséges, mert a népesedési trendek növelik az idősebb munkavállalók stratégiai fontosságát. Jelenleg az idősebb munkavállalók, különösen az alacsonyabb szintű munkát végző dolgozók továbbtanulási és továbbképzési lehetőségei erőteljesen korlátozottak.

A munkáltatók tapasztalatai szerint, növekszik az igény a részmunkaidős foglalkoztatás iránt. Ez nem csak családi okokkal, hanem a továbbtanulás iránti igények növekedésével is magyarázható. A gyakorlatban ezt sok esetben nehéz megszervezni, és az önként vállalt részmunkaidős foglalkoztatás szintjei tekintetében a tagállamok között markáns különbségek vannak. Egyértelmű tehát az igény az élenjáró módszerek kölcsönös megismerése iránt. Általánosságban, a **szociális partnereknek fontos szerepük van** az alkalmazottak tanulását és rugalmas munkabeosztását biztosító társfinanszírozási megállapodások kialakításában, amelyek révén lehetővé válna a tanulásban való részvétel gyakorlati megvalósítása. Az emberi erőforrásokba történő befektetés tehát egyúttal lehetővé teszi az embereknek, hogy saját maguk gazdálkodjanak az idejükkel és alakíthassák ki életlehetőségeik "portfólióját". Egyidejűleg, valamennyi érintett számára láthatóbbá válnak a tanulás révén elérhető eredmények. A humán erőforrásokba történő befektetések terén alkalmazott kreatív és innovatív megoldások a tanulási lehetőségek szervezeti fejlesztésének szerves részét képezik.

Függetlenül attól, hogy az egyes tagállamokban, iparágakban, foglalkozási ágazatokban vagy egyes vállalatoknál milyen intézkedéseket vezetnek be, a legfontosabb az a szempont, hogy az egész életen át tartó tanulásban való részvétel érdekeit szolgáló humán tőkebefektetések növelése megköveteli a közös felelősségvállalás kultúrájának, valamint a társfinanszírozás egyértelmű feltételeinek a megteremtését.

Megvitatásra ajánlott kérdések

- Hogyan lehet az egyén, a munkáltató vagy a vállalat számára kézzelfoghatóbbá és átláthatóbbá tenni a tanulásba történő befektetéseket a pénzügyi ösztönzés erősítése, ill. visszahúzó tényezők kiiktatása révén? Milyen ígéretes módzatok léteznek arra, hogy az egyéneket tanulásuk társfinanszírozására ösztönözzük, és arra, hogy tanulásuk ügyét saját kezükbe vegyék (például a tanulási folyószámlák vagy a képzettségi (kompetencia) szint megőrzését támogató biztosítási rendszerek révén)?
- A tagállamokban és közösségi szinten végzett összehangolt kutatásokon alapuló kezdeményezések elősegíthetnék az egész életen át tartó tanulás területén eszközölt befektetések társadalmi és gazdasági hasznosságának tisztázását, ideértve a ráfordítások és eredmények átláthatóbb értékelését szolgáló intézkedések kidolgozását. Megvan-e vajon az ehhez szükséges közös akarat, és mi lehetne egy ilyen kezdeményezés elindításának és végigvitelének a leghatékonyabb módja?
- Miként lehetne a Strukturális Alapok, különösen az Európai Szociális Alap tényleges igénybevételével az egész életen át tartó tanulás infrastruktúrájába befektetéseket eszközölni, különös tekintettel helyi tanulási-központok kialakítására és azok korszerű IKT eszközökkel való felszerelésének biztosítására? Ezen erőforrások és intézkedések milyen mértékben biztosíthatnák, hogy a közpénzekből finanszírozott oktatás és képzés minősége ne maradjon el a magánforrásokból finanszírozott megoldásokkal szemben?
- Az e téren élenjáró munkáltatók miképpen teremtik meg a szükséges szabadidőt és biztosítják a kellő rugalmasságot az olyan megoldásokhoz, amelyek révén a szülők, vagy egyéb eltartók családi és munkahelyi kötelezettségeik összeegyeztetésével kapcsolódhatnak be az egész életen át tartó tanulásba? Miként lehetne a vállalatok számára Európa szerte hozzáférhetőbbé tenni az élenjáró eljárásokat? E téren, miként szolgálhatnának ténylegesen az élenjáró gyakorlat modelljeként a köztisztviselők és a közalkalmazottak?

4.3. A harmadik kulcsfontosságú üzenet: Innováció az oktatásban és a tanulásban

Célkitűzés: Hathatós oktatási és tanulási módszerek és feltételrendszerek kifejlesztése az egész életen át tartó és az élet teljes körére kiterjedő tanulás folyamatossága érdekében

A tudás kora felé való előrehaladással párhuzamosan folyamatosan változik felfogásunk arról, hogy mi a tanulás, melyek a tanulás céljai, s az helyileg hol és miképpen folyik. Egyre inkább elvárjuk, hogy az oktatási és tanulási módszerek és átfogó körülmények nemcsak az egyének, hanem a multikulturális európai társadalmak sajátos érdekcsoportjai szintjén is alkalmazkodjanak az érdeklődési körök, szükségletek és igények igen széles skálájához. **Ez olyan felhasználó-barát tanulási rendszerek irányába feltételez jelentős elmozdulást, ahol biztosított az ágazatok, szintek közötti átjárhatóság.** Az egyének csak akkor válhatnak aktív tanulókká, ha javítunk a létező gyakorlaton, s kihasználva az IKT és a tanulási terek teljes skálája kínálta lehetőségeket új, sokoldalú megközelítéseket dolgozunk ki.

A tanulás próbaköve a tanulók szemszögéből is, a tanulási folyamat minősége és végeredménye. Aligha következhet be azonban tényleges változás és innováció a területen dolgozó szakemberek tevékeny bevonása nélkül, akik a legközelebb állnak a polgárokhoz mint tanulókhöz, és akik a legjobban ismerik a tanulási igények és folyamatok sokféleségét. **Az IKT-alapú tanulási technológiákban hatalmas innovációs lehetőség rejlik** a tanítási és tanulási módszerek szempontjából, noha gyakorló oktatási szakemberek szerint ezek a módszerek csak "valós idejű" közegekben és tanár-diák kapcsolatok megléte esetén igazán hatékonyak. Az új módszerek esetén azt is számításba kell venni, hogy a tanulóiktól a távolság és az idő által elválasztott oktatók és

tanárok szerepe is meg fog változni.¹⁹ **Ráadásul, oktatási és képzési rendszereink többnyire még mindig oly módon szervezik és végzik tevékenységüket, mintha az életünk megtervezését és szervezését szolgáló hagyományos módszerek az elmúlt fél évszázadban mit sem változtak volna.** A tanulási rendszereknek az emberek mai, változó életmódjához és tanulási szokásaihoz kell alkalmazkodniuk. Ez különösen fontos a nemek közötti egyenlőség megteremtése és a mindinkább aktív idősebb generációról való gondoskodás szempontjából. Még mindig túl keveset tudunk és mondunk el például arról, hogy miként valósítható meg az eredményes egyén vezérelte tanulás (nem elfeledve közben, hogy a tanulás végső soron társadalmi folyamat); hogyan tanulnak a leghatékonyabban az idős emberek; hogyan kell átalakítani a tanuló környezetet a fogyatékosok integrálása érdekében, vagy, hogy milyen lehetőségek rejlenek a vegyes korösszetételű tanulócsoportokban a kognitív, gyakorlati és társadalmi készségek fejlesztése szempontjából?

A tanítási és tanulási módszerek és rendszerek minőségének javítása számottevő befektetést igényel majd a tagállamoktól a formális és nem formális képzési környezetben dolgozók ismereteinek és készségeinek fejlesztése, felfrissítése és szinten tartása érdekében, dolgozzanak akár fizetett szakemberként, akár önkéntesként, vagy akár a tanítást kizárólag másodlagos vagy kiegészítő funkcióként végző egyénként (pl. gyakorlott és képzett kereskedőként a munkahelyeken, vagy a helyi közösségek fejlesztését segítőként). Az oktatási és képzési szakemberek a legkülönbözőbb intézményeknél dolgoznak, és tanulókkal foglalkoznak. Nagyon gyakran szinte észrevétlen marad, sokszor még maguk a szakemberek számára is (például ifjúsági szervezeteknél dolgozók esetén), hogy munkájuk a tanításhoz és a tanuláshoz kapcsolódik.²⁰ Mindez elsősorban azt jelenti, hogy mindenre kiterjedő vizsgálat tárgyává kell tenni, és meg kell reformálni a pedagógusképzést és továbbképzést, hogy ténylegesen el tudja látni az összes tanulási rendszert és célcsoportot.

A tanári hivatás a következő évtizedekben döntő változások elé néz. **A tanárookra és oktatókra tanácsadói, mentori és közvetítői szerep hárul majd.** Szerepük, amelynek egyébként döntő fontosságú eleme az lesz, hogy segítsék és támogassák a tanulókat, akiknek a lehető legnagyobb mértékben önmaguknak kell majd saját tanulásukat irányítaniuk. A nyitott és részvételen alapuló tanítási és tanulási módszerek kifejlesztéséhez és gyakorlatához szükséges képességnek és önbizalomnak a pedagógusok és oktatók alapvető szakmai készségévé kell válnia formális és nem formális oktatási környezetben egyaránt. Az aktív tanulás előfeltétele a motiváció, a helyes ítélőképesség és a tanulni tudás készsége. A tudás megteremtése és használata pontosan ezen emberi képességek gondozását állítja a tanári munka középpontjába.

Megvitatásra ajánlott kérdések

- Hogyan kapcsolható ténylegesen össze az IKT-alapú pedagógiai módszerek kifejlesztése a humánalapú pedagógiai módszerek fejlesztésével és megújításával? Hogyan tudnak hatékonyabban együtt dolgozni a műszaki szakemberek és a tanárok/oktatók a minőségi tananyagok és forrásanyagok létrehozása érdekében? Miként lehetne a legeredményesebb módon, akár európai szintű együttműködések keretében is figyelemmel kísérni az egyre nagyobb mennyiségben kereskedelmi szempontok alapján előállított tananyagok és forrásanyagok minőségét és megfelelő alkalmazását?
- Mi lehetne a transznacionális projektek értékelésének és elemzésének a legcélravezetőbb módszere egy olyan beszámoló összeállításához, amely az egész életen át tartó tanulás hatékony módszereit gyűjti össze meghatározott tanulási rendszerek, célok és tanulócsoportok

---

¹⁹ Például lásd *Study Circles in Targeted Intelligence Networks*, JRC/IPTS, Sevilla, 2000.

²⁰ *Lifelong Learning - A Youth Perspective*, European Youth Forum/Free University of Brussels, Brüsszel, 1997. december.

számára? Milyen esélyek vannak minőségi teljesítménymutatók kidolgozására a szakterületen végzett összehasonlító esettanulmányokra támaszkodva?

- A nem formális szektorokban (pl. ifjúság- és közösségfejlesztő munka), a felnőttoktatásban és a továbbképzésben dolgozó oktatási és képzési szakemberek részére biztosított képzések és szakképesítések Európában mindenütt kívánnivalót hagynak maguk után. Miként lehetne javítani ezen a helyzeten, többek közt európai együttműködés keretében is?
- A következő évtizedben az alkalmazott pedagógiai kutatások terén mely témák kapjanak elsőbbséget a tagállamokban és közösségi szinten? Hogyan lehetne szélesebb körű transznacionális együttműködés és csereprogramok révén növelni a kutatási tevékenység hozzáadott értékét? Miként lehetne a pedagógiai kutatások terén folyó tevékenységet eredményesebben támogatni? Ezek a kutatások gyakran a gyakorló pedagógusokkal szoros együttműködésben folynak, de gyakran a kutatók részéről sem részesülnek kellő megbecsülésben.

4.4. A negyedik kulcsfontosságú üzenet: A tanulás értékelése

Célkitűzés: Jelentősen javítani kell a tanulásban való részvétel és a tanulás eredményének értelmezési és értékelési módozatain, különösen a nem formális és informális tanulás területén

A tudáson alapuló gazdaságban az emberi erőforrások teljes körű fejlesztése és kiaknázása a versenyképesség fenntartásának döntő tényezője. Ebben az összefüggésben a diplomák, bizonyítványok és szakképesítések fontos referenciapontként szolgálnak a munkaerőpiacon és vállalatokon belül, a munkáltatók és munkavállalók számára egyaránt. A szakképzett munkaerő iránt növekvő kereslet, és a munkahely megszerzéséért és megtartásáért a munkavállalók között folyó verseny azt eredményezi, hogy **lényegesen nagyobb igény mutatkozik, mint korábban az elismert tanulás iránt**. A nemzeti elismerési rendszereknek és eljárásoknak az új gazdasági és társadalmi feltételek szempontjából legmegfelelőbb korszerűsítésének kérdése fontos ágazatpolitikai és szakmai problémává lett Uniószerzők.

Az oktatási és képzési rendszerek szolgáltatást nyújtanak az egyének, a munkaadók és a civil társadalom egésze számára. A tanulás látható és megfelelő elismerésének biztosítása a nyújtott szolgáltatás minőségének szerves eleme. Az Európai Unión belül mind a nyitott munkaerőpiac, mind a polgároknak a szabad mozgáshoz való joga, - amelynek alapján tetszőleges tagállamban élhetnek, tanulhatnak, képezhetik magukat és dolgozhatnak -, azt a követelményt támasztja a tagállamokkal szemben, hogy a tudást, a készségeket és a szakképesítéseket tegyék könnyebben értelmezhetővé és kevésbé "helyhez kötötté". Jelentős haladás történt az átláthatóságot és a kölcsönös elismerést szabályozó szerződések megszületésével, különösen a felsőoktatásban és a szabályozott szakmák és a műszaki tudáshoz kötött foglalkozások területén.

Mindazonáltal, általános az egyetértés abban, hogy ezen a téren a lakosság és a munkaerőpiac sokkal szélesebb szegmensei érdekében jóval többet kell tenni. A szakképesítés bármilyen formában történő elismerése hathatós eszköze nemcsak a „nem hagyományos tanulók”, hanem a munkaerőpiacról munkanélküliség, családi okok vagy betegség okán átmenetileg kiesők motiválásának is. A nem formális tanulás elismerésének innovatív formái is fontos szerepet játszanak abban, hogy függetlenül attól, milyen típusú tanulóról van szó, kiszélesedjen az elismerések skálája.

Feltétlenül szükség van jó minőségű rendszerek kifejlesztésére az előzetes gyakorlat és tapasztalati tanulás útján szerzett ismeretek és készségek akkreditációjának (angol rövidítése: APEL), és széleskörű alkalmazásának előmozdítása érdekében. A munkáltatókat, az oktatási és képzési intézményekbe felvételiztető oktatókat is meg kell győzni az ilyen típusú szakképesítések értékéről. Az ún. APEL rendszerek feladata olyan készségek és kompetenciák feltárása, amelyek meglétének esetleg maguk az érintettek sincsenek tudatában, de amelyek a munkáltatók számára

hasznosíthatók. Maga az egész folyamat az érintett alany aktív részvételét igényli, ami már önmagában is növelheti önbizalmát, és javíthatja az önmagáról alkotott képet.

Az átláthatóság és a kölcsönös elismerés a nemzeti terminológiák sokfélesége és a mögöttük meghúzódó kulturális előfeltételezések miatt változatlanul kockázatos és kényes ügy. A megbízható és hiteles elismerési rendszerek kialakítása és működtetése szakértői közreműködést igényel. Ennek érdekében elengedhetetlen az előzetes gyakorlat és tapasztalati tanulás útján szerzett szakértelmet **a gyakorlatban érvényesítő személyek fokozott bevonása**. Ugyanis ők pontosan tudják, hogy az egyének és a vállalatok milyen módon hasznosítják ezt a szakértelmet a mindennapi életben. Következésképpen a szociális partnerek és az érintett civil szervezetek szerepe nem kevésbé fontos, mint a hivatalos hatóságoké vagy a szakképzett pedagógusoké.

Megvitatásra ajánlott kérdések

- Az értékelés és elismerés innovatív formáinak a kialakítása kiemelt fontosságú kérdés. Milyen lépésekre van szükség annak érdekében, hogy valamennyi tagállamban működőképes APEL-rendszereket hozzanak létre? Milyen módon lehet a rendszerek alkalmazásával és elfogadásával kapcsolatosan folyamatos információcserét kialakítani az országok között? Hogyan lehet a nem formális és informális környezetben (pl. ifjúsági közösségekben, egyesületekben) elsajátított kompetenciák elismerésére a megfelelő rendszereket kifejleszteni?
- Az Európai Közösség támogatásával megvalósuló oktatási, képzési és ifjúsági programok keretei között folyó együttműködések során számos értékelési és elismerési eszközt fejlesztettek ki. Ilyen többek közt az Európai Tanegység Beszámítási Rendszer (ECTS: European Credit Transfer Scheme) és az Egységes Európai Felsőoktatási Oklevél Melléklet (European Diploma Supplement), az EUROPASS (a munkahelyen szerzett szakképzettségek kölcsönös elismerése), az EVS bizonyítvány európai az önkéntes polgári szolgálati programban (European Voluntary Service) való részvételről, az Európai számítástechnikai jogosítvány (ECDL: European Computer Driving License). Idetartoznak még a különféle ún. automatikus önértékelési eszközök (európai kísérleti projektek) is. Miként lehetne ezeket az eszközöket koherens módon továbbfejleszteni és használatukat elterjeszteni? Milyen lehetőségei lennének egy olyan kezdeményezésnek, amelynek a lisszaboni következtetések 26. cikkelyében javasoltakkal összhangban, kredit pontokon alapuló egységes európai életrajzi (CV) formula kifejlesztése lenne a célja?
- A 2001. évre szóló Foglalkoztatási Irányelvek tervezete (4. irányvonal) felkéri a tagállamokat, hogy a mobilitás és az egész életen át tartó tanulás előmozdítása céljából javítsanak a tudás, szakképzettség és készségek elismerésének rendszerén. Milyen intézkedésekre volna szükség a cél megvalósítása érdekében? Hogyan lehetne az Európai fórum a szakképesítések átláthatóságáért (European Forum on the Transparency of Qualifications)²¹ elnevezésű kezdeményezést ezen célok megvalósításának szolgálatába állítani, és a kompetenciák értékelése és elismerése területén milyen hasonló kezdeményezések segíthetnék elő a közös szemlélet kialakítását, az élenjáró gyakorlat elterjesztését?
- Miként lehetne hatékonyabbá tenni a szociális partnerek, a vállalatok és a szakmai szervezetek közötti kommunikációt és párbeszédet annak érdekében, hogy erősödjön a kölcsönös bizalom a különböző elismerési formák érvényességével és hasznosíthatóságával kapcsolatban?

---

²¹ Ez a fórum az Európai Bizottság és a CEDEFOP közös kezdeményezésére jött létre.

4.5. Az ötödik kulcsfontosságú üzenet: Az orientáció és tanácsadás újragondolása

Célkitűzés: Mindenki számára, az élet minden szakaszában könnyen elérhető minőségi információ és tanácsadás biztosítása az európai tanulási lehetőségekről

A múltban az emberek többsége számára az oktatás, képzés területéről a munkaerőpiacra való átlépés egyszeri esemény volt, amire fiatalokkorukban az iskola vagy egyetem elvégzése után került sor, és amit esetenként szakmai képzés egészített ki. Napjainkban mindannyiunknak, életünk során többször is szükségünk lehet információra és tanácsadásra arról, hogy mi legyen a „következő lépés”. Ráadásul ilyen helyzet sokszor váratlanul áll elő. Mindez szerves része annak, hogy életünk menetét megszakítás nélküli folyamatként tervezhessük és valósíthassuk meg, aminek azonban bármennyire is fontos, de csak egyetlen összetevője a javadalmazásért végzett munka. A választási lehetőségek mérlegeléséhez és a döntések meghozatalához megfelelő és pontos információra van szükség. A szakmai tanácsok gyakran segíthetik a tisztánlátást.

Ebben az összefüggésben olyan új megközelítésre van szükség, amely **az orientációt mindenki számára folyamatosan rendelkezésre álló szolgáltatásként fogja fel**. Egy ilyen szolgáltatás feloldja az oktatási, szakképzési és egyéni orientáció közötti határokat és új célcsoportokat ér el. A tudásalapú társadalomban, az élet és a munka olyan aktív állampolgárokat kíván, akik kellő belső motiváltsággal rendelkeznek ahhoz, hogy saját egyéni és szakmai fejlődésüket megvalósítsák. Ebből következően az ellátó rendszereknek a kínálati megközelítést, kereslet vezérelte megközelítéssel kell felváltaniuk, középpontba állítva a felhasználók szükségleteit és igényeit.

A szakembernek az a dolga, hogy motiválással, megfelelő információ biztosításával és segítve az egyéni elhatározások megszületését, végigkísérje az érintetteket egyedi életútjukon. Ez egyebek mellett, egy proaktívabb megközelítést igényel, azaz nem várva arra, hogy a tanácskérők felkeressék a szakembert, neki kell eljutnia az emberekhez és nyomon követni fejlődésüket. Ezen kívül érdemi lépéseket kell tenni a tanulási kudarcok és az oktatásból, és a tanfolyamokról való lemorzsolódás elkerülésére és kompenzálására.

Az orientációval és tanácsadással foglalkozó szakemberek tevékenysége a jövőben leginkább az „ügynöki” tevékenységhez fog hasonlítani. A „tanácsadó ügynök” szem előtt tartva az ügyfél érdekeit személyre szabott, sokoldalú információs csomagot állít össze. Ezzel segítséget nyújt, az érintett jövődjére szempontjából legalkalmasabb cselekvési pálya megválasztásához. Az IKT-alapú és internetes információs források és diagnosztikai eszközök új távlatokat nyitnak az orientációs és tanácsadó szolgáltatások minőségének és sokoldalúságának fejlesztése terén. Ezek gazdagítják és kitágítják a szakember tevékenységét, de a szakembert nem helyettesíthetik, ráadásul az új technológiák új megoldandó problémákat is felvetnek. Például az orientációval és tanácsadással foglalkozó szakembereknek magas szinten kell elsajátítaniuk az információkezelés és elemzés képességét. A tanácsadót azért fogják felkeresni az emberek, hogy segítsen nekik eligazodni az információs labirintusban, és megtalálni azt, ami igényeik szempontjából tartalmas és hasznos. Az oktatási és képzési ellátás globalizált világában az embereknek a kínálat minőségével kapcsolatban is útmutatásra lesz szükségük.

Ezért az orientációs és tanácsadó szolgáltatásoknak a „holisztikus” ellátás irányába kell fejlődniük, hogy a legkülönbözőbb csoportok igényeit és szükségleteit ki tudják elégíteni. Magától értetődik, hogy **helyben elérhető szolgáltatásokra van szükség**. A gyakorló szakembernek ismernie kell a tanácskérők egyéni és szociális helyzetét, de ugyanígy ismernie kell a helyi munkaerőpiac sajátosságait és a foglalkoztatók igényeit is. A tanácsadó szolgáltatásoknak szorosabban kell kapcsolódnia az egyéni, szociális és oktatási ellátást biztosító szolgáltatások hálózataihoz, ami lehetővé tenné különböző természetű szakértelem, tapasztalatok és eszközök közös alapba való helyezését.

Az utóbbi időben az is egyre világosabbá vált, hogy az információ- és tanácskérés jórészt informális, nem hivatalos csatornákon keresztül történik. A szakmai szolgáltatók is mindinkább

számolnak ezekkel a tényezőkkel, amit nemcsak az jelez, hogy helyi egyesületekkel és öntevékeny csoportokkal közösen hálózatokat alakítanak ki, hanem az is, hogy ismerős környezetben nyújtanak ún. „alacsony küszöbhatárú” szolgáltatásokat. Mindez stratégiaiilag fontos a halmozottan hátrányos helyzetű célcsoportok esetében.

Az orientációs és tanácsadó tevékenységnek korábban közszolgálati jellege volt, eredetileg az volt a célja, hogy az iskolából a munkaerőpiacra való átlépést segítse elő. Az elmúlt harminc évben megsokszorozódtak a piaci szolgáltatók, amelyek különösen a magasan kvalifikált egyének számára nyújtanak szolgáltatásokat. Számos EU tagállamban a tanácsadó szolgáltatókat részben vagy egészben privatizálták. Maguk a vállalatok is elkezdtek tanácsadó szolgáltatásokat nyújtani alkalmazottaik részére. Mindazonáltal, változatlanul **közfeladat lesz a minimális minőségi követelmények megállapítása és a jogosultság meghatározása.**

Megvitatásra ajánlott kérdések

- Hogyan lehet a már létező kezdeményezéseket erősíteni²², és a szolgáltatásokat hatékonyabbá tenni annak érdekében, hogy az orientáció és tanácsadás a nyitott Európa szerves részévé váljon? Milyen fejlesztésekre van szükség ahhoz, hogy európai szinten összeköthető adatbázisok jöjjenek létre az élet minden szakaszában rendelkezésre álló tanulási lehetőségekről?²³ Milyen hatással lesz a kialakulófélben lévő „határok nélküli oktatás” (azaz egy adott országban biztosított tanulási lehetőséghez egy másik országból való hozzáférés) az orientációs és tanácsadó szolgáltatásokra?
- Az elektronikus tanulással (eLearning) kapcsolatos kezdeményezés szorgalmazza, hogy 2002 végéig a szakképzés területén működő orientációs és tanácsadó szolgáltatók biztosítsanak egyetemes hozzáférést az „új technológiákhoz” kapcsolódó mindennemű információhoz a képzési, munkaerő-piaci és elhelyezkedési lehetőségekre vonatkozóan. Hogyan lehet ezt a célt elérni? Hogyan lehet újabb lendületet adni az „öntanácsadás” internetes eszközei fejlesztésének?
- Miként lehet korszerűsíteni és fejleszteni a tanácsadók alap- és munka melletti továbbképzését, és elősegíteni szakmai fejlődésüket? Milyen területeken van a legégetőbb szükség a képzés bővítésére? A SOCRATES II., a LEONARDO II. és a Fiatalok programok keretében milyen jellegű projekteknek kellene ezeken a területeken elsőbbséget biztosítani?
- Egyértelmű igény mutatkozik a helyi szintű, a könnyen hozzáférhető és meghatározott célcsoportokra szabott szolgáltatások iránt. Hogyan lehetne az innovatív természetű megközelítéseket - ilyen pl. a mindent egy helyen elv - szélesebb körben alkalmazni Európában? Milyen szerep hárul a marketing-stratégiákra az orientáció és tanácsadás területén, és miként lehet növelni azok hatékonyságát? Hogyan lehet hatósági szervezetek részvételével olyan hálózatokat kiépíteni, amelyek lehetővé teszik a helyi szolgáltatók számára, pl. közös szakembergárda igénybe vétele révén, hogy ténylegesen egyénre szabott szolgáltatásokat nyújtsanak?
- Hogyan lehet a leghatékonyabban érvényesíteni a minőségi követelményeket az orientáció és tanácsadás terén egy olyan piacon, ahol köz- és magánszolgáltatók egyaránt jelen vannak?

---

²² Ilyen hálózat például az Euroguidance network of National Resources Centres for Vocational Guidance, a FEDORA (European Forum for Student Guidance), az EURES rendszer és az internet-alapú Gateway to the European Learning Area, amelyek már működnek vagy kialakításuk folyamatban van.

²³ A 2001. évre vonatkozó Foglalkoztatási Irányelvek 7. irányvonalának célja a munkaerőpiacok jobb működésének elősegítése az elhelyezkedési és tanulási lehetőségekre vonatkozó egységes európai adatbázisok fejlesztése révén.

Célszerű lenne-e, többek közt európai szintű együttműködés keretében egységes minőségi irányelvek kialakítása az orientációs és tanácsadó szolgáltatások terén?

4.6. A hatodik kulcsfontosságú üzenet: Közelebb vinni a tanulást az otthonokhoz

Célkitűzés: Az egész életen át tartó tanulás lehetőségeit a lehető legközelebb kell vinni a tanulókhöz és lakóhelyi közösségeikhez, valamint szükség szerint fejleszteni kell az IKT-alapú szolgáltatásokat

Az elmúlt néhány évben, összhangban azzal a mind erőteljesebben megfogalmazott igénnyel, hogy a döntéshozatal és a szolgáltatások a lehető legközelebb kerüljenek a polgárokhoz, jelentősen megnőtt a regionális és a helyi szintű irányítás szerepe. Az oktatási és képzési ellátás azon területek egyike, amelynek illeszkednie kell ehhez a fejlődési irányhoz, mivel **az emberek zöme** a gyermekkortól az idős korig, **helyben tanul**. Emellett a regionális és helyi hatóságok biztosítják az egész életen át tartó tanulás hozzáférhetőségéhez szükséges infrastruktúrát is, ideértve a gyermekfelügyeleti, közlekedési és szociális-jóléti szolgáltatásokat is. Következésképpen elengedhetetlen a regionális és helyi hatóságok erőforrásainak mozgósítása az egész életen át tartó tanulás támogatása érdekében. E mellett, az igen erős helyi kötődéssel rendelkező civil társadalmi szervezetek és egyesületek saját lakóhelyi közösségükről széleskörű tudás és tapasztalat birtokában vannak.

A kulturális sokszínűség Európa megkülönböztető védjegye. Az egyes vidékek jellegzetességei és gondjai ugyan különbözhetnek, de közös bennük, az adott hely és identitásának egyedisége. A lakóhelyi közösség és a régió ismerős egyedisége az, ami bizalmat teremt, és kialakítja a társadalmi kapcsolati hálókat. Ezek a tényezők fontosak, értelmet adnak a tanulás számára, és segítik annak pozitív kimenetét.

A helyben elérhető változatos tanulási lehetőség biztosíthatja, hogy az emberek tanulás vagy képzés céljából *ne kényszerüljenek lakóhelyük elhagyására, noha* erre is módot kell adni nekik, ha így döntenek, hiszen a mobilitás önmagában is pozitív tanulási tapasztalat. Vannak azonban olyan csoportok, például a fogyatékosok, akik fizikailag korlátozottak a mozgásban. Ilyen esetekben csak akkor létezik esélyegyenlőség, ha a tanulást közel visszük a tanulókhöz. **Az IKT hatalmas lehetőséget rejt magában. Segítségével költség-hatékony módon lehet eljutni az elszórtan, elszigetelten élő lakossághoz**, ami nem csupán a tanulást, hanem a nagy távolságokat áthidalva a közösségi identitás megőrzését is elősegíti. A nap minden szakában és utazás közben is elérhető tanulási formák - ideértve az *on-line tanulást* is - lehetővé teszik az emberek számára, hogy függetlenül attól, hogy egy adott pillanatban éppen hol tartózkodnak, a lehető leghatékonyabban kihasználják a tanulásra fordított idejüket.

A sűrűn lakott városi körzetek **az egész életen át tartó tanulást a helyi és regionális megújulás motorjaként használva** a sokszínűségből kovacsolhatnak sokoldalú partneri kapcsolatokat. A város az állandóan változó összetételű csoportok és gondolatok találkahelyeként mindenkor innovációra és vitára ösztökélt. A városi környezet a mindennapi utcai helyzetektől a felfokozott ritmust diktáló vállalatokig, a legváltozatosabb tanulási lehetőségeket kínálja fiataloknak és időseknek egyaránt. A falvak, kis- és nagyvárosok, gyakran az Európai Közösség anyagi támogatásával testvérvárosi programok és tevékenységek keretében már egy ideje Európa-szerte széleskörű kapcsolatokat alakítottak ki partner közösségekkel. Ezek a tevékenységek a hasonló adottságokkal rendelkező és problémákkal küszködő közösségek és térségek közötti transznacionális együttműködés és cserekapcsolatok alapját képezik, és ily módon a nem formális tanulási kezdeményezések számára is természetes közegként szolgálnak. Az IKT a fizikailag egymástól távol eső helyi közösségek közötti virtuális kommunikáció megeremtésével, kitágítja ezeket a lehetőségeket.

A befogadó jellegű partneri együttműködések és az integrált megközelítés segítségével könnyebb eljutni a (potenciális) tanulókhöz, és koherens módon reagálni tanulási igényeikre. Ösztönöz

programokkal és egyéb támogatási eszközökkel bátorítani lehet mind az egyének, mind a városok, régiók és a koordináló közegek részéről az egész életen át tartó tanulás proaktív megközelítését. Ahhoz, hogy a tanulást közelebb hozzuk az otthonokhoz szükség van az erőforrások átcsoportosítására és átrendezésére. Ennek révén nem csak az iskolákban, hanem az olyan **mindennapi életterben is**, mint például faluházak, bevásárló központok, könyvtárak, múzeumok, imahelyek, parkok, közterek, vasút- és buszállomások, egészségügyi központok, szabadidős központok és a munkahelyi étkezdék, létrehozhatók **a megfelelő tanuló központok**.

Megvitatásra ajánlott kérdések

- Az Európai Tanács lisszaboni találkozásának következtetései (26. cikkely) szorgalmazzák az iskolák és képző központok minden korosztály számára elérhető, internet kapcsolattal rendelkező többcélú helyi tanulóközponttá történő átalakítását. Ez jelentős kihívás minden tagállam számára. Milyen előremutató projektek és megoldások léteznek már jelenleg is ezen a téren, amelyek élenjáró tapasztalatokként felhasználhatók és továbbfejleszthetők? E célból, a Közösség milyen kísérleti projekteket támogasson az oktatási, képzési és ifjúsági programok keretében?
- Hogyan lehet regionális és helyi szinten kölcsönösen hasznos tanulási célzatú partneri kapcsolatokat kiépíteni az oktatási és képzési ellátók, ifjúsági klubok, egyesületek, vállalatok valamint a kutatási és fejlesztési központok között? Hasznosnak bizonyult-e az állampolgárok tanulási igényeinek és a munkáltatók képzettséggel kapcsolatos helyi igényeinek felmérése az egész életen át tartó tanulás lehetőségeinek átalakítására az adott közösségekben és régiókban?
- Az Európai Tanács a lisszaboni találkozó következtetéseiben (8. cikkely) erőteljesen támogatja a decentralizált, partneri együttműködésen alapuló hosszú távú megoldásokat. Milyen ösztönzőkkel lehet további lendületet adni a helyi és regionális kezdeményezéseknek - ilyen a tanuló városok és régiók példája - annak érdekében, hogy erősödjék együttműködésük transznacionális szinten is, s megismerjék egymás legjobb tapasztalatait? Módjukban áll-e a helyi és regionális önkormányzatoknak bevételeik meghatározott százalékát az egész életen át tartó tanulásra fordítani?
- Az egész életen át tartó tanulás területén mekkora mozgástér áll a decentralizált partneri együttműködés elősegítésének rendelkezésére a helyi és regionális kapcsolatokkal rendelkező európai szintű intézmények (Európa Parlament, Régiók Bizottsága, Gazdasági és Szociális Bizottság, Európa Tanács) közötti szorosabb kapcsolat kialakítása révén?

5. AZ ERŐFORRÁSOK MOZGÓSÍTÁSA AZ EGÉSZ ÉLETEN ÁT TARTÓ TANULÁS ÉRDEKÉBEN

A jelen Memorandum által kezdeményezett vitára az Európai Tanács lisszaboni találkozásán elfogadott következtetések megvalósításának döntő szakaszában kerül majd sor. A vita eredménye elő fogja segíteni az érintett közösségi eszközök és programok tekintetében a prioritások és főirányok kijelölését. **Az új, nyitott koordinációs módszer segítségével európai és tagállami szinten lehetővé válik a koherens politikafejlesztés és az erőforrások mozgósítása az egész életen át tartó tanulás érdekében.** Közösségi szinten folyamatban van az indikátorok és szakmapolitikai kezdeményezések kimunkálása, valamint az erőforrások mozgósítása.

Indikátorok és a teljesítménymérés eszközeinek a kimunkálása

Az egész életen át tartó tanuláshoz kapcsolódó megfelelő célok és teljesítménymutatók meghatározása a lisszaboni találkozó következtetései (37. cikkely) nyomán útjára bocsátott nyitott koordinációs módszer révén, továbbá a Foglalkoztatási Stratégián belül már jelenleg alkalmazott módszerekkel összhangban a küszöbönálló vita egyik fontos aspektusa lesz. **Jelenleg nem állnak rendelkezésünkre olyan indikátorok, amelyek alkalmasak arra, hogy a Memorandum szellemének megfelelően a maga teljességében visszaadják az egész életen át tartó tanulás tartalmát.** Európai szinten már elkezdődött a munka ezen körülmény felszámolására,²⁴ az Oktatási Tanács pedig megkezdte annak mérlegelését, hogy miképpen lehetne az oktatásban a teljesítménymérés olyan eszközeit alkalmazni, amelyek biztosítják, hogy a tagállamok ezen a szakmapolitikai területen megőrizhessék önállóságukat.²⁵ Ezenkívül a Foglalkoztatási Irányelvek megvalósítása terén elért előrehaladás felmérésére már kidolgoztak és alkalmaztak az egész életen át tartó tanulásra vonatkozóan is néhány indikátort. A Bizottság ezek közül többet felvenni javasolt az Éves Összesített Jelentés összeállítása kapcsán készült strukturális indikátorok listájára.²⁶ A hat kulcsfontosságú üzenethez kapcsolódó adatsorok kidolgozása, csakúgy, mint az egész életen át tartó tanulás minőségi és mennyiségi indikátorainak a meghatározása a Közösség és a tagállamok együttes erőfeszítését igényli. Bizonyára lesznek új indikátorok is, amelyekhez új bizonyítási alapokra lesz szükség.

---

²⁴ Az Educational Multimedia Report, 2000. január, A jelentés javaslatokat tesz az információs társadalom oktatási és tanulási indikátoraira vonatkozóan (http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/pdf/2000/com_2000_0023en0.pdf); 16 minőségi mutatót javasol a European Report on the Quality of School Education, (Európai Jelentés a közoktatás minőségéről) 2000. május; az Eurostat Task Force on Measuring Lifelong Learning 2000 decemberében nyújtja majd be első jelentését; az eLearning kezdeményezés keretében a lisszaboni célkitűzésekhez kapcsolódóan tervezik a digitális infrastruktúrára és műveltségre vonatkozó mutatók kidolgozását. A Memorandum II. sz. függelék tárgyalja az európai összehasonlító statisztikák és indikátorok javításának, fejlesztésének lehetőségeit az egész életen át tartó tanulás területén.

²⁵ Leiden Seminar on Benchmarking and Open Co-ordination, 2000. szeptember 27-28.

²⁶ Structural Indicators, a Bizottság tájékoztató anyaga, COM(2000)594, 2000. szeptember 27.

A jelenleg folyamatban lévő európai szintű kezdeményezések

Közösségi szinten már folyamatban vannak az Európai Tanács lisszaboni következtetéseinek (11., 25., 26., 29., 37., 38. és 41. cikkelyek) megvalósítását célzó akciók.

- Az Oktatási Tanács együttműködve a Bizottsággal jelenleg az első olyan beszámoló előkészítésén dolgozik, amely számba veszi az **európai oktatási rendszerek** - ideértve az egész életen át tartó tanulás - jövőbeni közös gondjait és prioritásait. A beszámolót a svéd elnökség ideje alatt, 2001 tavaszán terjesztik az Európai Tanács elé.
- Az átfogó **eEurope programkezdeményezés részeként az új elektronikus tanulásra (ún. eLearning) vonatkozó kezdeményezés**,²⁷ célja a digitális műveltség szintjének emelése, a megfelelő tárgyi feltételek, szakmai alapismeretek és készségek valamint technikai támogatás biztosítása az iskolák, a pedagógusok és a tanulók részére. Az IKT tevőleges alkalmazása jelentős szerepet játszik majd az egész életen át tartó tanulás megvalósításában azáltal, hogy szélesebb körű hozzáférést és sokoldalúbb lehetőségeket biztosít a tanulás számára. Az IKT hálózattal rendelkező helyi tanulóközpontok pl. minden korosztály előtt szélesre tárják kapuikat.

Fejlesztés alatt áll a **Belépő az európai tanulási térségbe** elnevezésű kezdeményezés, amelynek az a célja, hogy az EURES adatbázis felhasználásával a polgárok számára könnyen hozzáférhető információkat biztosítson az európai munkavállalási és tanulási lehetőségekről.

A mobilitás elősegítése és a munkát a tanulóval összekapcsoló tapasztalatok könnyebb megismerése érdekében a Bizottság javaslatot fog tenni egy egységes **európai curriculum vitae** (CV) minta kidolgozására.²⁸

A Bizottság betervezte az **Ajánlás a mobilitás elősegítésére** c. javaslatának tervezetét. Az ajánlás végrehajtása érdekében, a francia elnökség kezdeményezésére, folyamatban van az ajánlást kiegészítő **mobilitást ösztönző cselekvési terv** kidolgozása.

A Bizottság az egész életen át tartó tanulás fejlesztése érdekében, a már jelenleg is alkalmazott eszközzrendszerek igénybevételével folytatja az együttműködést a kialakult hálózatokkal és decentralizált irodákkal, pl. **Európai fórum a szakképzettségek átláthatóságáért** /*European Forum on the Transparency of Qualifications*/.

Folytatódik a **Cselekvési terv a vállalkozói készségek és a versenyképesség ösztönzésére** /*Action Plan to Promote Entrepreneurship and Competitiveness*/ (**BEST**) megvalósítása, amelynek többek közt célja oktatás és képzés nyújtása a vállalkozói készségek területén.

A SOCRATES II., a LEONARDO DA VINCI II. és a Fiatalok programok

Az egész életen át tartó tanulás a vezérlő elve az Európai Közösség 2000 januárjában szárnyra bocsátott új oktatási, képzési és ifjúsági programjainak. A programok által támogatott különböző tevékenységek (hálózatok, partneri együttműködések, kísérleti projektek, kutatások, mobilitás és cserekapcsolatok, közösségi referencia-források) az egész életen át tartó tanulás európai dimenziója kialakítása szempontjából igen fontos eszközök. A Memorandum kulcsfontosságú üzenetei képezik a támpontját a pályázati kiírások prioritásainak. Az új programok olyan közös akciókra is módot adnak, azaz olyan tevékenységeket is támogatnak, amelyek egyidejűleg több közösségi cselekvési területet érintenek. Ez különösen az egész életen át tartó tanulás

---

²⁷ eLearning - Designing tomorrow's education (A digitális tanulás, a holnap oktatásának a megtervezése, a Bizottság tájékoztató anyaga, COM(2000)318 végleges változat, 2000. május. 24. Az eEurope dokumentációját lásd: http://europa.eu.int/comm/information_society/eeurope/documentation/index_en.htm

²⁸ Az Európai Tanács lisszaboni találkozásának következtetései, 26. cikkely.

szempontjából fontos, tekintettel annak ágazatközi, integráló jellegére. Például olyan közös akciók képzelhetők el, amelyek innovatív tanítási és tanulási módszerek kidolgozása céljából serkentik a különböző oktatási és képzési szektorokban, ill. a formális és nem formális tanulási környezetben dolgozó szakemberek együttműködését, vagy amelyek a szolgáltatások között meglévő hézagok áthidalására, vagy multidiszciplináris megközelítés alkalmazására ösztönző hálózatok kialakítása érdekében elősegítik a különböző típusú orientációs és tanácsadó szolgáltatók közötti együttműködést.

A Foglalkoztatási Irányelvek és ajánlások

A Foglalkoztatási Irányelvek a **strukturális reformok, konkrét célok kijelölésével és megvalósításuk folyamatos ellenőrzésének ösztönzésével** megfelelő kereteket kínálnak az ágazatpolitikai, többek közt az egész életen át tartó tanulással kapcsolatos kezdeményezések megvalósítására. A Bizottság 2001. évre szóló Foglalkoztatási Irányelveinek tervezetében lényegesen nagyobb súllyal szerepel az egész életen át tartó tanulás. Az egész életen át tartó tanulás immáron a Foglalkoztatási Stratégia horizontális elemévé lett, amellyel számos irányelv is foglalkozik. Minden tagállamnak ki kell dolgoznia a 2001. évi Foglalkoztatási Irányelvek megvalósítását szolgáló ágazatpolitikai elképzeléseit. Az egész életen át tartó tanulásra vonatkozó irányelvek megvalósítása érdekében a legtöbb tagállamnak konkrét ajánlásokhoz kell majd igazodnia.

Az egész életen át tartó tanulás terén a tagállamok változatlan feladata olyan összehangolt ágazatpolitikai intézkedések sorának a kidolgozásához és megvalósításához vezető átfogó stratégiai célok kijelölése, amelyek révén az egész életen át tartó tanulás valamennyi állampolgár számára reálisan elérhetővé válik. A 2001. évi Európai Foglalkoztatási Irányelvek tervezete felkéri a tagállamokat, hogy az egész életen át tartó tanulásra vonatkozóan oktatási és képzési rendszerük egészét átfogó koherens stratégiát dolgozzanak ki. Az Irányelvek arra is felkéri a tagállamokat, hogy az emberi erőforrásokba történő befektetések, és a továbbképzésben, továbbtanulásban való részvétel növelése érdekében határozzanak meg nemzeti célokat, és folyamatosan kísérjék figyelemmel azok megvalósításának folyamatát.

Miközben folyik ezen stratégiák kimunkálása, - miként ezt a lisszaboni találkozó idevágó következtetései is hangsúlyozzák - fontos szerep hárul az olyan, a partnerségen alapuló, decentralizált megoldásokra, amelyek közelebb hozzák a tanulást az emberek otthonához. A kihívás abban áll, hogy miként lehet az Európai Közösség életének minden **szintjén a sokszínűség mellett megteremteni és fenntartani a koherenciát.**

Az Európai Strukturális Alapok felhasználása

Az Európai Tanács lisszaboni találkozásának következtetései (*41. cikkely*) kiemelik az erőforrások mozgósításának a szükségességét. Az Európai Uniónak e tekintetben nem csak a katalizátor szerepét kell betöltenie, hanem a Közösségi politika idevágó hatályos rendelkezéseivel összhangban ehhez saját forrásaival is hozzá kell járulnia.

Az Európai Szociális Alapnak immáron kiemelt feladata az Európai Foglalkoztatási Stratégia és Foglalkoztatási Irányelvek megvalósításához kapcsolódó intézkedések támogatása. A tagállamok feladata az egész életen át tartó tanulás és a hozzá kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések megvalósítását szolgáló ágazati politikák határozott támogatása országos, regionális és helyi szinten. Az EQUAL elnevezésű új közösségi kezdeményezés a Foglalkoztatási Stratégia célrendszerébe ágyazottan fogja támogatni ezeket a célokat, ideértve az egész életen át tartó tanulás ügyét. Ugyanakkor bizonyára jelentős mértékben **erősíteni lehet egyfelől a Fiatalság, a Socrates, Leonardo da Vinci és az EQUAL programok, másfelől a Strukturális Alapok közötti kapcsolódásokat**, különösen a szóban forgó programok keretében szélesebb alapokon nyugvó sikeres megközelítések és projektek révén.

A kutatási keretprogram kínálta lehetőségek

A kulcsfontosságú üzenetekkel kapcsolatos kutatási és fejlesztési témáknak elsőbbséget kell élvezniük a jelenlegi 5. Kutatási és Fejlesztési Keretprogramban, és figyelembe kell őket venni a 6. Keretprogram prioritásainak tervezésekor. Az egész életen át tartó tanulás megvalósításához nélkülözhetetlen kutatásoknak a nemzeti szintű kutatási programokban is elsőbbséget kell biztosítani. Ilyen témák lehetnek pl. az egész életen át tartó tanulás terén eszközölt befektetések társadalmi és gazdasági hozadékával, vagy az alkalmazott pedagógiai kutatásoknak az innovatív tanítási és tanulási módszerek fejlesztését szolgáló hasznosításával kapcsolatos kutatások. A jelenleg futó 5. Keretprogram felhasználóbarát információs társadalom kialakításával kapcsolatos kutatási témájának egyik kiemelkedő fontosságú komponense az egész életen át tartó tanulás elősegítését célozza multimédiás eszközök és tartalmak fejlesztése révén.

A Memorandumban foglaltak megvalósításához kapcsolódó feladatok

A Bizottság felkéri a tagállamokat, hogy a 2001 közepéig tartó időszakban a Memorandumban érintett kérdésekről kezdeményezzenek eszmecserét az egész életen át tartó tanulás különböző szintjeiben érintett felelős tényezők bevonásával, és azt az állampolgárokhoz a lehető legközelebb álló keretek között bonyolítsák le. Az eszmecserék eredményeit a Bizottság összegzi és elemzi, valamint konzultál az Európa Parlamenttel, a Gazdasági és Szociális Bizottsággal, a Régiók Bizottságával, a szociális partnerekkel és más kulcsfontosságú partnerekkel, hogy megismerhesse a Memorandummal kapcsolatos véleményüket. A fentiekén túlmenően, a Bizottság folytatni fogja a munkát az indikátorok és teljesítménymutatók kidolgozása érdekében, és ki fogja választani a példaértékű eljárásokat és módszereket. A Bizottság feladata továbbá a közösségi erőforrások mozgósítása az egész életen át tartó tanulás érdekében. Végezetül 2001 őszére a Bizottság elkészíti a konzultációs folyamat tanulságait összegző jelentését, azzal a szándékkal, hogy javaslatokat tegyen az egész életen át tartó tanulás stratégiájának gyakorlati megvalósítását szolgáló specifikus célok kijelölésére, valamint a további konkrét lépésekre és a teljesítménymutatókra.